

SORGWIJCK*

P.J.A.van Voorst Vader

Inleiding

20 april 1818 vindt in Colijnsplaat de openbare veiling plaats van *“Een Buitenplaats, met deszelfs Heeren huisinge, koetshuis, stallinge en oranjerie, genaamd Sorgwijck, staande in den Camperlandschen polder”*. [1] Voorts *“het bosch beplant met olme en Esse boomen, groot drie en twintig gemeten agt en zeventig roeden (= 9,8 ha); een weide, eveneens beplant met olme en Esse boomen, negen gemeten twee hondert vijf en vijftig roeden”*. Ook de naast het heerenhuis aanwezige *“Hofstede met deszelvs huisinge, schuur, bakkeete en verdere timmeringe”* met drie arbeiderswoningen. Tenslotte *“een einde Dijks’ en land verspreid liggende in de Kamperland-, Toren- en Sophiapolder”*. Dit bezit, verdeeld in 8 *“parthijen”* werd *“in massa”* gekocht door Willem Lodewijk Vader, ontvanger der directe belastingen te Wissenkerke. Hij betaalde f220,-- per gemet, f8.000,-- voor het *“houtgewas in het Bosch”* en f400,-- voor de mest in de *“mistput”* en de *“dilhouten”* (losse balken hoog in de schuur, waarop het hooi werd gestapeld) enz. Alles te zamen met bijbehorende lasten voor f51.401,--. De betaling diende te geschieden in *“klinkende Louis”*, dus Franse gouden munten. Hollandse en Zeeuwse munt werd als minderwaardig afgewezen en - in nog krachtiger termen - papiergeld!

Zomerhuis

Uit deze koopakte blijkt helder dat Zorgwijk - of Sorgwijck, zoals het later steeds heette, o.a. op het smeedijzeren hek - niet gebouwd is door Pieter Vader, de vader van Willem Lodewijk, zoals in veel geschriften foutief wordt vermeld. [2] De verkopers waren de 23 erfgenamen van Abraham Swemer, die op 14 november 1817 kinderloos was overleden. Sorgwijck is gebouwd in 1775. Dat staat op het hek; er is geen reden daaraan te twijfelen.

Een belangrijke vraag is waarom het buiten daar is gebouwd, halfweg Wissenkerke-Kamperland, dit in de tijd van volstrekte afwezigheid van verharde wegen op Noord-Beveland, en onhandig ver weg van Colijnsplaat, waar Swemer woonde. Meestal bouwde men zijn zomerhuis - want dat was het - wel dicht bij huis. Om die vraag te beantwoorden brengen wij in herinnering, dat Noord-Beveland na de stormvloed van 1530 en 1532 geheel onder water kwam te staan. Herdijking begon in 1598. De Kamperlandpolder dateert van 1658, de naast Sorgwijck gelegen Toren-polder van 1697. In de laatste lag de *“Campensche Creecke”*, die Wissenkerke had gescheiden van het Camperland. [10] In de Kamperlandpolder lagen twee resten van zijtakken van de Campensche Creecke; de grootste bij Sorgwijck. De stichter wilde niet zo maar een huis in de polder, maar een buitenplaats met fraaie waterpartij à la Ter Hooghe op Walcheren. Een voor het huis gegraven vijver werd via een pijpleiding gevoed door de kreek. Huis en vijver heeft hij omgeven met 10 ha bos. Een onderneming die een forse investering heeft vereist!

Was Abraham Swemer de bouwheer? Daarvoor is geen bewijs, maar wij menen van wel op goede gronden:

* Uit: Nehalennia 1993; 94: 2-9.

1. Ten tijde van de bouw was hij 28 jaar, een leeftijd waarop het heerlijk moet zijn een dergelijke ambitie - de eerste en enige buitenplaats van Noord-Beveland* - te verwezenlijken.
2. Hij is de eerst bekende eigenaar. Van Valkenburg vond hem als zodanig vermeld aan het eind van de 18de eeuw.[3]
3. Als zeer rijk man - hij werd in 1812 zorgvuldig geregistreerd als de op één na rijkste man van Zeeland,[3] met een inkomen vergelijkbaar met dat van de rijkste mannen van Amsterdam - was hij bij uitstek in staat de bouw van Sorgwijck met entourage te bekostigen.

Wie was Abraham Swemer? Hij was het negende kind van Joost Swemer (1699-1751) en Judith Houtené (1705-1778). Joost klom op van gerechtsbode van Colijnsplaat tot secretaris, stokhouder (= vendumeester), schout en crieerder (omroeper), dijkgraaf van twee polders en mede-indijker en -eigenaar van de Annapolder. Voorwaar een fraaie carrière. Abraham was Heer in Cats, Geersdijk en Wissenkerke, Ovezande, Weele, Vliet, Capelle, Biezeling en Eversdijk, rentmeester der Domeinen van de Prins van Oranje over Noord- en Zuid-Beveland, schepen en president-schepen van Colijnsplaat, schout en secretaris van Gravenhoek, directeur en penningmeester van de Nieuwe Katse Polder, dijkgraaf, secretaris en penningmeester van de Annapolder, dijkgraaf en penningmeester van de Adriaanpolder, dijkgraaf van de polder Nieuw-Noord-Beveland, penningmeester van de Vlietepolder, de Rippolder, de Anna Frisopolder, de Willempolder en de Sophiapolder, gezworene van de Frederikspolder en lid van de Provinciale Commissie van Landbouw (een "Heer van" is eigenaar, een "Heer in" mede-eigenaar van een ambachtsheerlijkheid).

In 1779, dus 32 jaar oud, huwt hij de 16 jaar oudere weduwe Geertruida Maria Paardekooper (1731-1813), vrouwe in Tolseinde, Capelle, Biezeling & Eversdijk, Cats, Geersdijk & Wissenkerke en Emelisse. Eerder was zij gehuwd met Jacob Nebbens (1721-1776), Heer in Capelle, Biezeling en Eversdijk, die secretaris in Colijnsplaat en Wissenkerke was geweest, rentmeester van de Domeinen van de Prins van Oranje over Zuid- en Noord-Beveland en dijkgraaf van de Frederikspolder. Uit dit eerste huwelijk bracht Geertruida Maria 5 kinderen mee.[3]

Indeling van het huis

De bouwtekening en het schilderij laten de volgende details van het huis zien. Het front toonde het klassiek 18e-eeuws model. De voordeur gaf toegang tot een ruime gang met marmeren vloer, gesierd met sterfiguren. Deze liep door naar de achterkant van het huis, waar een tweede buitendeur was. Links voor bevond zich de eetkamer. De wanden droegen fraai gemodelleerde messing friezen, waaraan op linnen wandschilderingen hingen. De fraaie vogels in een parklandschap zouden zijn vervaardigd door de Wissenkerkse schilder Cornelis Zwigtmann (1781-1866). De "vogelkamer" was de trots van het huis. Rechts bevond zich de niet dagelijks gebruikte ontvangkamer (daar bevond zich de piano, waarop de echtgenote van W.J. Vader van 's-Gravenpolder, Paulina C. Kolff, 1844-1932, placht te spelen). Daarachter lag de huiskamer met open haard, die bij kil weer goede diensten bewees. Links achter was de keuken. Deze had een lage uitpandige bijkeuken, waar gereedschappen voor schoonmaak e.d. waren opgesteld. De voorkamers (Zuidzijde) hadden houten luiken, die 's winters werden

* Achteraf is mij gebleken, dat dit niet juist is: in Colijnsplaat heeft de buitenplaats "Zorgvliet" bestaan, ook Swemer-bezit. Deze is in 1779 voor afbraak verkocht.

weggenomen. Het onderste deel hiervan kon worden opgeklapt, waardoor de kamer meer licht kon krijgen en men desgewenst ook naar buiten kon zien.

Rechts had het huis een lage bijvleugel, drie kamers achter elkaar. De middelste was het "kantoor", waar zakelijke gesprekken, o.a. met pachters, werden gevoerd. Aan de voorzijde hiervan lag de wachtkamer; achter een doorloopvertrek naar het uitpandige closet. Links voor naast de eetkamer bevond zich een tweede uitpandig closet. De trap naast de keuken leidde naar een dwarse overloop, die de eerste verdieping verdeelde in drie voor- en drie achterkamers. Links voor twee slaapkamers, rechts de mangelkamer. Achter een logeerkamer in het midden, geflankeerd door twee dienstbodenkamers. De tussenwanden van de bovenkamers waren van hout, vroeger algemeen gebruikelijk bij buitenhuizen.

De zolder boven de eerste verdieping had een vorm, die bepaald was door de dakconstructie: elke kant van het huis had een zadeldak. Alle vier samen omsloten een rechthoekige bak, waarin het regenwater word opgevangen. Dat liep af naar een gemetselde kelder, die zich naast de keuken onder trap en gang bevond. Het keukenaanrecht was twee handpompen rijk om het water uit de kelder op te pompen. Het structureel tekort aan drinkwater in de zomer was oorzaak van deze vernuftige watervoorziening.

De voorzijde van het huis zag uit op bos en vijver. Van een theehuis, door pachterszoon G.E. de Jonge in zijn jeugd benut als speelvertrek, is een foto bewaard gebleven. Het was geheel door bos omringd. Een tweede theehuis - de "Turkentent", waarin meerdere gedichten van J.J.L. ten Kate waren opgehangen - zag uit op de Kamperlandse polder. Een derde theehuis, door W.J. Vader het meest gebruikt, zag uit op de grote vijver. Een vierde lag aan de Zuidelijke bosrand, waar ook de drie ha grote weide was gelegen met daarin een kleine ronde vijver.

In Apollo, 100 Jaar Muziekvereniging (over het blaasorkest van Wissenkerke),[4] lezen wij, dat het eerste concert plaatsvond "*Zaterdag 3 Augustus 1899 op het buitenverblijf van burgemeester W.J. Vader*", die bij de oprichting beschermheer was geworden. Na de Eerste Wereldoorlog waren de uitvoeringen op het landgoed Sorgwijck onder leiding van dirigent C. Flipse - bekend als "boschfeesten" - vermaard. Zeker in de laatste halve eeuw van het bestaan hadden bos en wei van Sorgwijck de functie van gemeentepark. Er werd geschaatst en door de landelijke rijverenigingen paard gereden. Men vermaakte zich in de Doolhof.

In 1948 werd op de wei het openluchtspel "Toen Beveland verzonk (1530)" opgevoerd. Dat had zo'n succes, dat op verzoek van de Commissaris der Koningin De Casembroot nog een tweede opvoering plaatsvond. Tot grote schrik van de spelers: geld om opnieuw de dure 16de-eeuwse kostuums te huren was er niet! En dus hebben de speelsters in vier dagen tijds alle kostuums eigenhandig nagemaakt! Ze zijn er nog trots op.

Niet weinig oudere inwoners houden romantische herinneringen aan het schelpenpad, dat rond het hele bos binnen de buitenste bomenrij liep met weids uitzicht over het polderland-schap. Hier is menige band voor het leven gesloten.

De heer G. E. de Jonge vertelde, dat zich in ongeveer 1920 een kolonie reigers nestelde in het bos; een decennium later werd deze verdreven door een grote kolonie aalscholvers. In de oorlog 1940-'45 diende het bos tot camouflage van Duitse troepen, wier aantal wel tot duizend is opgelopen. Deze hebben aan de kolonie aalscholvers een eind gemaakt.

Aan de Oostzijde van het huis lag de Bosdijk, die de scheiding vormt met de Toren-polder. Aan de andere zijde van de dijk bevonden zich een ruime groentetuin en boomgaard. Hier begon ook de "Boschdreef", die Sorgwijck met de Boomedijk verbond. Via dreef en Boomedijk liepen de burgemeesters Vader over eigen grond naar Wissenkerke, aldus de overlevering. Op

heel korte afstand ten Noorden van het huis bevonden zich de boerderij en de bakkeet. Deze bestaan nog en worden 's zomers verhuurd aan toeristen. Nog goed is te zien hoe de Westelijke helft is aangebouwd aan een Oostelijke, die oorspronkelijk dienst deed als woning van een schaapherder. Op het terrein ten Westen hiervan stond het koetshuis, met daarnaast een tweede moestuin met wat vruchtbomen. Ten Noorden daarvan lag de schuur en het tot huis van de pachter omgebouwde wagenhuis, die beide nog bestaan. De drie grotere kassen voor bloemen en fruit en één kleinere zijn verdwenen. Zo ook een tweede kleiner koetshuis met de daarnaast gelegen arbeiderswoning. Aangezien het huis vanaf 1818 tot de afbraak in 1953-'54 in bezit is geweest van de familie Vader, moeten wij nu iets over de geschiedenis van de familie Vader vertellen.

Fortuin

In 1761 werd de staatsgezinde Pieter Vader (1734-1800), zoon van de schout-secretaris van Schoorl (Noord-Holland), "gedropt" als schout-secretaris in Kortgene naast een prinsgezinde baljuw. Dat werd bewerkt door de administrateurs van de bezittingen van Willem Adriaan van Nassau de Lecq, Heer o.a. van Odijk en Kortgene, die een omvangrijk bezit had op Noord-Beveland, vroeger Oranjebezit. Deze van Prins Maurits afstammende familie was namelijk staats oftewel patriottisch gezind, evenals de administrateurs. Eén van hen, Cornelis van Foreest (1756-1825), Heer van Schoorl (!), was in 1787 zelfs betrokken bij de aanhouding van Prinses Wilhelmina bij Goejanverwellesluis.[5]

Pieter's oudste zoon, Abraham (1770-1854), was de opvolger van zijn vader in Kortgene en notaris. Zijn jongste zoon, Willem Lodewijk (1775-1849), verhuisde naar Wissenkerke, waar hij schout werd, gemeentesecretaris, maire, burgemeester, dijkgraaf van de Wissenkerke-, Jacoba- en Kamperlandse polder, rentmeester van de Heerlijkheid Geersdijk en Wissenkerke, ontvanger van de Rijksbelastingen in Wissenkerke, gemeente-ontvanger van Wissenkerke en Kortgene, ontvanger van de directe belastingen en in- en uitvoerrechten van Kortgene, Kats en Wissenkerke en rentmeester (samen met zijn broer Abraham) van de boedel Nassau de Lecq op Noord- en Zuid-Beveland. Gebruik makend van het fortuin van zijn vrouw en, naar we aannemen, de hausse in de prijzen van meekrap en vlas (uniformen!) in de Napoleontische tijd, en wellicht gesteund door het vooruitzicht op toekomstige inkomsten door zijn deelname aan het inpolderen van de Soelekerkepolder in 1818 (zie pag. 60),[6] vergaarde hij een fortuin, dat hem in staat stelde in 1818 Sorgwijck te kopen. Volgens van IJsseldijk was hij in 1848 de hoogst aangeslagene in 's Rijks directe belastingen in Zeeland en dus ook in dat opzicht een waardig opvolger van Swemer.[7] Ook W.L. Vader heeft Sorgwijck gebruikt als zomerverblijf. 's Winters woonde hij in de Voorstraat in Wissenkerke in twee naast elkaar gelegen huizen; het grootste diende als woning, het kleinste als kantoor. Beide zijn omstreeks 1917 afgebroken.

Nadat hij en zijn vrouw, Johanna Elizabeth van Voorst, waren overleden, - resp. in 1849 en 1852 - kwam Sorgwijck aan zijn oudste, ongehuwde dochter Catharina Johanna ("Cateau", 1803-1886). A.M. Kramer, die een grote kennis heeft van de geschiedenis van Wissenkerke, meent, dat zij er permanent heeft gewoond; zij zou in haar huis aan de Voorstraat bang voor spoken zijn geweest. Haar zuster Maria Antonetta (1804-1887) voegde zich bij haar na het overlijden van haar man dr. H.J. Keijl (1793-1870), huisarts te Wissenkerke.

De beide zusters hebben volgens Kramer veel gasten ontvangen. Ze waren bevriend met o.a. J.J.L. ten Kate, predikant, tevens vermaard dichter, uit Middelburg. Hun eerbied voor dominees zou zover zijn gegaan, dat zij voor hen een apart closet ter beschikking hadden gesteld.

Na de dood van Cateau verviel het huis aan haar broer - het zevende kind van W.L. Vader - Jacobus Hendrik Lodewijk Vader (1810-1892), Heer van 's-Gravenpolder en 's-Heer Janspolder en in Geersdijk en Wissenkerke, ex-burgemeester van Wissenkerke, die na zijn aftreden in 1873 was verhuisd naar Den Haag, Javastraat 42. Sorgwijck werd dus weer zomerverblijf. Voor Wissenkerke is Jacobus van grote betekenis geweest. Onder zijn burgemeesterschap (1853-1873) is de gemeente getransformeerd van "welhaast Middeleeuws" tot modern. De eerste verharde (grind)wegen kwamen, de eerste bestrating met "klinkert-moppen", de eerste straatverlichting, een moderne brandweer, het eerste riool, een nieuw uurwerk voor de toren; het kerkhof kreeg zijn fraai smeedijzeren hek en werd uitgebreid, het lager onderwijs werd geheel gemoderiseerd, het gemeentehuis gekocht. De verwaarloosde aanlegkade en haven van Kamperland werden overgenomen van de ambachtsheren van Oud Campen. Jacobus was gemeenteontvanger voor hij burgemeester werd; secretaris van 1838 tot 1873; dijkgraaf van de Frederiks- en Kamperlandse molder, ontvanger-griffier van 13 polders;[8] rentmeester van de ambachtsheerlijkheid Geersdijk en Wissenkerke, strandvonder van Colijnsplaat, ontvanger der subsidiën van het polderarrondissement Noord-Beveland, plaatsvervangend kantonrechter in Kortgene en lid van het College van Toezicht op het huis van bewaring aldaar, voorzitter van de Zeeuwsche Landbouw Mij. afdeling Noord-Beveland, president-kerkvoogd van de Hervormde Kerk te Wissenkerke. Bij zijn zilveren bruiloft schonk hij daaraan doop- en avondmaalszilver. Kerkelijk en burgerlijk armbestuur werden gescheiden, en de vele armen kregen aandacht middels zorgvuldig aan de omstandigheden aangepaste uitkeringen, meestal in natura.[9]

Na zijn overlijden werd zijn enige zoon Willem Johannes Vader van 's-Gravenpolder (1839-1916) eigenaar van Sorgwijck. Ook hij was burgemeester geweest van Wissenkerke (1873-1894), waarna hij verhuisde naar de Haagse woning, die zijn vader had nagelaten. Hij had een landbouwkundige opleiding gehad, bemoeide zich intens met de verbouw van graan en andere produkten, niet altijd tot vreugde van de pachters: hij was uiterst conservatief, zodat kunstmest soms 's nachts werd uitgereden om aan het kritisch oog van de meester te ontsnappen.

Toen de vrouw van W.J. Vader, Paulina Cornelia Vader-Kolff (1844-1932), overleed, was mr. Dirk Herbert Arnold van Voorst Vader (1879-1951) de erfgenaam van Sorgwijck. Dirk was een kleinzoon van Jacobus' oudste broer; zijn moeder was een zuster van Paulina C. Vader-Kolff. Hij was advocaat in Den Haag. Als hij Sorgwijck bezocht, logeerde hij bij aannemer Van Hee, die optrad als zaakgelastigde. Bos, tuin en oranjerie werden wel goed onderhouden. Groente werd geregeld ingescheept naar Den Haag. Maar de bewoning van Sorgwijck was voorbij.

Na twee kinderloze eigenaars verviel het huis in 1951 aan de eveneens kinderloze jongste broer: Henri Johan van Voorst Vader (1886-1957). Deze was ambteloos burger te Hilversum. Hij zag geen bestemming meer voor een buitenplaats op een zo afgelegen eiland. Blijkbaar had hij geen vermoeden, dat nog geen tien jaar later dit isolement werd opgeheven, waardoor Sorgwijck slechts zo'n 20 minuten autorijden van Middelburg kwam te liggen. Het huis had veel geleden van de inkwartiering van de Duitse troepen, zodat kostbaar herstel nodig was. Noch de gemeente, noch de provincie zagen een bestemming of waren tot herstel bereid. Huis en bos werden verkocht aan pachter G.E. de Jonge, die mij vertelde het huis in de jaren 1953-'54 geleidelijk te hebben afgebroken. Alles wat nog rest is de ondergrondse waterkelder! De vijver is gedempt, het bos gereduceerd tot een slechts 4 ha groot populierenbos, dat van alle vroegere grandeur is verstoken. Sic transit gloria mundi!

Souvenirs

Sorgwijck moge vergaan zijn, een aantal souvenirs bleef in de familie bewaard. Met familie bedoel ik de afstammelingen van mr. P.J. van Voorst Vader, rechter te Goes, de oudste zoon van het echtpaar Vader - van Voorst, dat aan deze zoon de namen meegaf van beide grootvaders: Pieter Vader en Johannes van Voorst. Alle andere takken zijn in mannelijke linie uitgestorven. Souvenirs van Sorgwijck bij de familie van Voorst Vader zijn:

- Het schilderij van Sorgwijck, vervaardigd in 1895 door Willem Oppenoorth (1847-1905). Deze was lid, later bestuurslid, van Pulchri Studio in Den Haag. Daar zal de opdracht van de toenmalige eigenaar wel tot stand zijn gekomen; W.J. Vader van 's-Gravenpolder woonde toen immers in Den Haag. Het is de beste afbeelding van en herinnering aan Sorgwijck, waarover wij beschikken.
- Messing friezen, waaraan de door C. Zwigtmann vervaardigde wandschilderingen waren opgehangen. De schilderijen zelf zijn spoorloos.
- Een kanon, lengte 47 cm, met affuit van 75 cm. Volgens familieoverlevering werd dit gebruikt door Pieter Vader (1734-1800) op zijn jacht, om zijn thuiskomst reeds van verre aan te kondigen.
- Een 18e-eeuws Engels meubel, dat de eigenschappen van boekenkast, schrijfbureau en commode in zich verenigt.
- Een vergulde, bronzen kaarsenkroon met wingerdbladeren, in Nederland uniek; vervaardigd in Brussel, 1850-'60.
- Een kaarsenkroon van koper met Boheems glas.
- Een zilveren tabakscomfoor, 18e eeuw.
- De knop van de vlaggestok, verguld hout.
- Een bronzen bel.
- Een bank, vijfzits, met rieten zitting (zie pag. 12 van deze bundel). Hij is op Java of Ceylon vervaardigd in het derde kwart van de 18de eeuw en vrijwel zeker door Johannes van Voorst, kapitein der V.O.C., vanuit de Oost naar Zeeland mee terug genomen.

LITERATUUR

1. Gemeente Archief Goes. Notariële archieven 1811-1842 (archief notaris G. van der Hoek), inv. nr. 1199, akte nr. 136.
2. de Bruin MP. Wissenkerke 1651-1951. Wissenkerke, 1951.
3. van Valkenburg WW. De kapitein-commandeur Johan Veijser (John Vizer) uit Engeland, zijn nakomelingen en hun verwanten. De Nederlandsche Leeuw 1976; 93: 79.
4. Apollo. 100 jaar muziekvereniging, 1889-1989. Wissenkerke, 1989.
5. Rombach JH. De patriotten te Kortgene en hun Alkmaarse heren. Historisch Jaarboek voor Zuid- en Noord-Beveland, 1987; 13: 37-48.
6. de Bruin MP & Wilderom MH. Tussen afsluitdammen en deltadijken. Deel I: Noord-Beveland. Middelburg, Fa. Littooy & Olthof, 1961: 69.
7. van IJsseldijk WEP. Oude boerderijen in Zeeland. Goes, De Koperen Tuin, 1975; 167 (ISBN 90.72138.120).
8. van der Werf H. Eiland in doorsnee. Aspecten van een mentaliteitsgeschiedenis. Noord-Beveland 1850-1900. Doctoraalscriptie. Historisch Instituut, Rijksuniversiteit Utrecht, 1987; 37/38.

9. Onderzoek in het gemeente archief van Wissenkerke betreffende burgemeester J.H.L. Vader door schrijver dezes in het kader van het burgemeestersonderzoek 1992 (Stichting Regionale Geschiedbeoefening Zeeland).
10. Kater HC de, et al (red). Noord-Bevelandse veldnamen, benevens een aantal historische bijzonderheden van het voormalig eiland. Kortgene/Wissenkerke, 1982.

BIJLAGEN

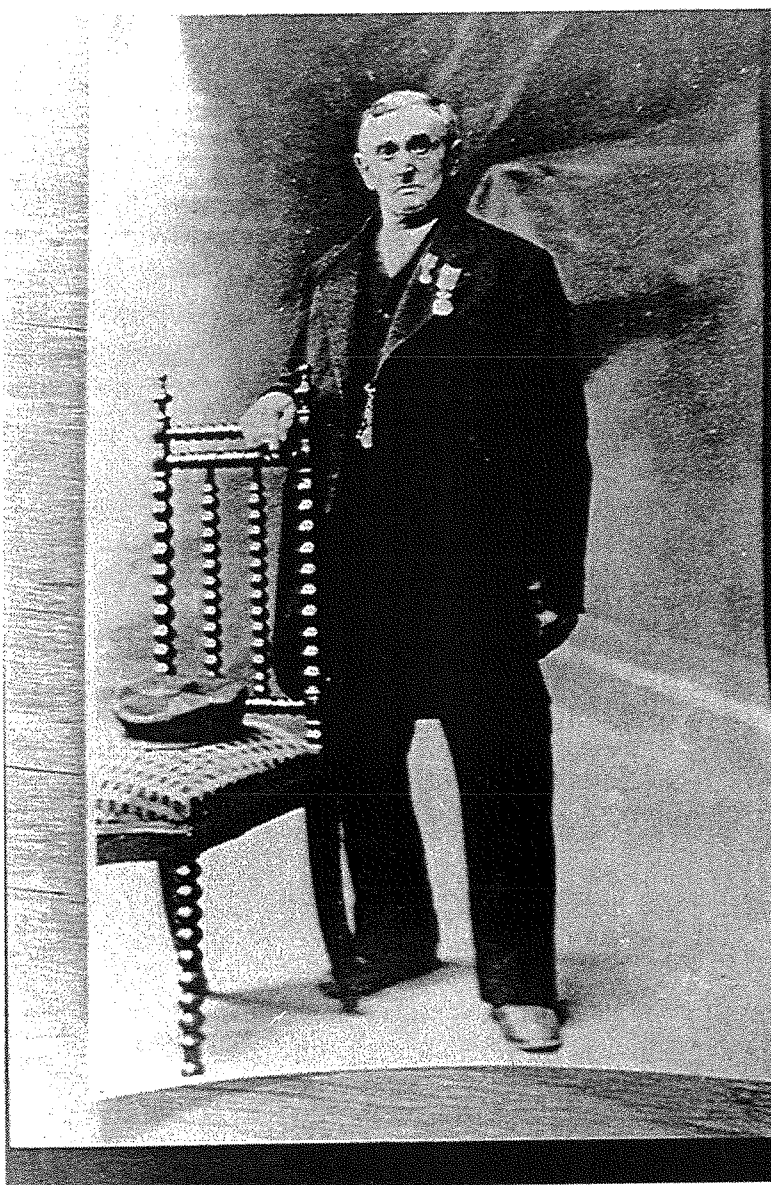
- I. Schilderij van Sorgwijck, gemaakt door Willem Oppenoorth (1847-1905). Eigendom vVV-Stichting.
- II. Portretfoto van Johannes Wisse, de laatste tuinman van Sorgwijck, met ridderorde wegens 50 jaar trouwe dienst. Uit: vVV-archief.
- III. In Memoriam Gerard Engel de Jonge (1916-1999), laatste pachter van Sorgwijck. Auteur: P.J.A. van Voorst Vader.
- IV. Enkele uit de inboedel van Sorgwijck overgebleven stukken (zie pag. 12 en pag. 158 van deze bundel): a) Kanon; b) Bronzen kroon; c) Bronzen klok en vlaggenstokknop; d) Boheemse petroleumklamp; e) Staande lamp. Foto's auteur.

BIJLAGE I



Schilderij van Sorgwijck (Willem Oppenoorth, 1847-1905). Eigendom vVV-Stichting.

BIJLAGE II



Johannes Wisse, laatste tuinman van Sorgwijck, met ridderorde wegens 50 jaar trouwe dienst

BIJLAGE III

IN MEMORIAM GERARD ENGEL DE JONGE*

Wissenkerke 20-02-1916 - Goes 19-09-1999

Hij was de laatste pachter van Sorgwijck tijdens en de eerste eigenaar na het VADER tijdperk. Zijn betekenis kan ik het beste weergeven door een deel te citeren uit mijn brief aan zijn dochter:

“Ik heb Uw vader bijzonder leren waarderen, toen ik - in 1991 secretaris geworden van de van Voorst Vader Stichting - op zoek ging naar het verleden van de familie Vader. Uw vader deelde met mij de liefde voor geschiedenis en had nog een warm hart voor onze familie. Hij wist nog veel van de oude tijd en was, ook door zijn functie van dijkgraaf, goed op de hoogte van eigenaren en pachters van de hofsteden op de Westelijke helft van Noord-Beveland. Hij slaagde erin 8 van de 11½ boerderijen, die aan Willem Lodewijk Vader - de eerste voorvader, die na 1818 Sorgwijck in eigendom bezat - in de gemeente Wissenkerke in de eerste helft van de vorige eeuw hebben toebehoord, aan te wijzen.

Wij waren leeftijdgenoten. Geen wonder dat wij vriendschap hebben gesloten. Ik betreur nog altijd dat Uw broer Sorgwijck heeft verkocht zonder mij daarvan in kennis te stellen. Maar gedane zaken nemen geen keer!

Voor wat Uw vader in de oorlog heeft gedaan heb ik de grootste bewondering.”

N.B. In de oorlog zijn bij herhaling Engelse vliegers, die boven Noord-Beveland uit hun aangeschoten vliegtuig waren gesprongen, spoorloos verdwenen. De Duitsers doorzochten systematisch elk huis. Alleen Sorgwijck, de huisvesting van hun eigen Commandant, sloegen zij over. Mét de boerderij en schuur naast dat huis! Dus vonden de vliegers juist dáár onderdak! Om na goede voorbereiding in een maanloze nacht op de Roompot in een boot te stappen voor de oversteek naar Engeland.

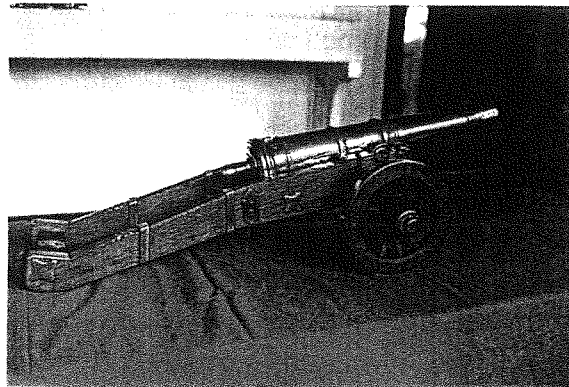
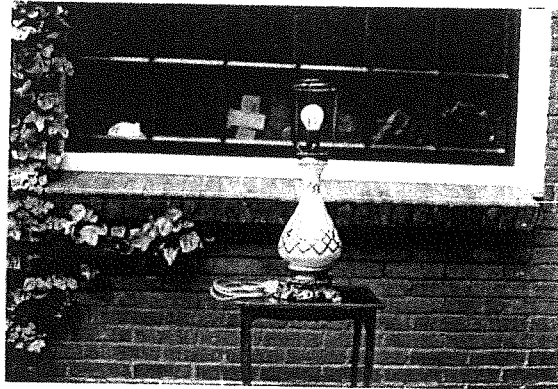
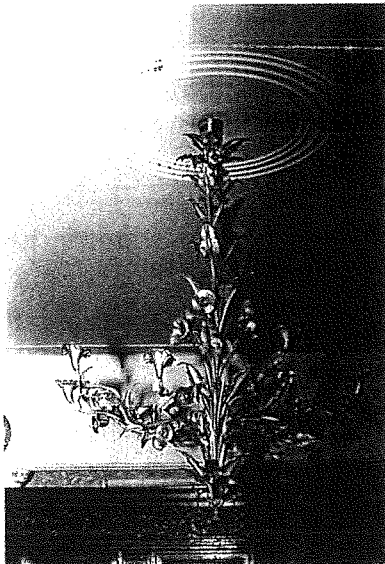
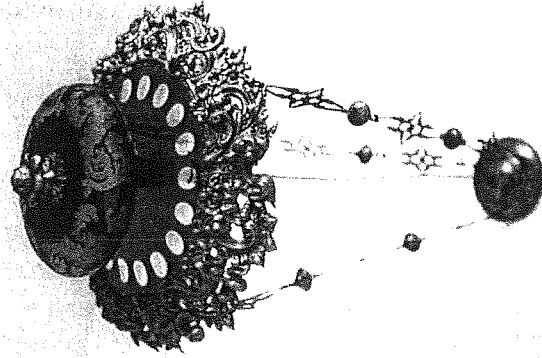
In 1954 verkocht H.J. van Voorst Vader de buitenplaats met de oude boerderij, bakkeet en ongeveer 13 ha bos aan Gerard de Jonge voor f7000,--.

Eindhoven, 3 October 1999.

P.J.A. van Voorst Vader

* Eerder gepubliceerd in Kroniek no. 3 (2001) van de van Voorst Vader Stichting, pag. 95.

BIJLAGE IV



Enkele uit de inboedel van Sorgwijck overgebleven stukken, vanaf linksonder met de klok rond: a) Bronzen kroon; b) Bronzen klok en vlaggenstokknop; c) Boheemse petroleumklamp; d) Staande lamp; e) Kanon.